

Sobre o réxime do verbo *informar* en galego

Xosé A. Fernández Salgado
Universidade de Vigo

Recibido o 29/01/2008. Aceptado o 15/09/2008

On the syntactic government of *informar* in Galician

Resumo

Este artigo analiza a rección sintáctica do verbo *informar* nun corpus de lingua escrita do galego moderno (1837-2002). A análise céntrase nas estruturas trivalentes activas da acepción '[alguén] dá noticias ou datos [a alguén] sobre [algo]', nas que *informar* selecciona semanticamente un Axente, un Destinatario e un Tema, respectivamente. Determináanse as expresións formais e sintácticas que enchen os ocos [a alguén] e [algo] e discútese a validez dos diferentes esquemas sintácticos para o galego estándar, segundo criterios de tradición, frecuencia e autoridade.

Palabras chave

Sintaxe léxica, valencia de *informar*, esquema sintáctico, variación sintáctica, galego

Sumario

1. Obxectivos. 2. Corpus de traballo. 3. Acepcións e esquemas sintácticos de *informar* no TILG. 4. Réxime de *informar* como verbo de comunicación. 4.1 Formalización do Destinatario e do Tema. 4.2 Informar [a alguén] [de algo]. 4.3 Informar [a alguén] [que algo pasou]. 4.4 Informarille [a alguén] [de algo]. 4.5 Informarille [a alguén] [que algo pasou]. 4.6 Informar [a alguén]. 4.7 Informar [de algo] e informar [que algo pasou]. 5. Conclusións: suxestións para o uso estándar. 6. Apéndice.

Abstract

This article analyses the syntactic government of the verb *informar* in a corpus of modern written Galician (1837-2002). The analysis focuses on active structures with three semantic arguments of the type 'someone' informs 'someone else' 'of something'—that is, with the arguments of Addresser, Addressee and Theme—. The article presents the various syntactic schemes fulfilling the semantic functions of Addressee and Theme, and discusses the possible degree of validity of each of these syntactic structures in standard Galician, according to a variety of criteria including frequency, authority and traditional use.

Keywords

Lexical syntax, semantic valence, *informar*, syntactic scheme, syntactic variation, Galician

Contents

1. Objectives. 2. Corpus. 3. Syntactic schemes of *informar* in TILG corpus. 4. Syntactic government of *informar* in the sense of 'communicating'. 4.1 Ways of indicating Addressee and Theme. 4.2 *Informar a alguén de algo* [to inform someone of something]. 4.3 *Informar a alguén que algo pasou* [to inform someone that]. 4.4 *Informarille a alguén de algo* [to inform someone of something]. 4.5 *Informarille a alguén que algo pasou* [to inform someone that]. 4.6 *Informar a alguén* [to inform someone]. 4.7 *Informar de algo* [to inform of something] and *informar que algo pasou* [to inform that]. 5. Conclusions: some suggestions for standard use. 6. Appendix.

1. OBXECTIVOS

No actual uso do verbo *informar* non é estraño atopármolo construído con esquemas sintácticos diferentes. Así, mentres que un xornalista pode despedirse dende o lugar da noticia con *Informounos do suceso...*, outro pode facelo como *Informoulles do suceso...* Igualmente, podemos ler nun correo electrónico *Informamos de que xa están dispoñibles...*, e seguidamente abrir outro que diga: *Informamos que xa están dispoñibles...* Incluso agora, na era das telecomunicacións, unha caixa de voz a través dun contestador automático pode anunciarnos: *Telefónica infórmao de que non ten mensaxes...* (nalgún tempo escoitouse tamén *informalle* que...), en tanto que un caixeiro automático de Caixa Galicia pode advertirnos: *Informamos a vostede que a súa operación está sendo gravada*. Ante esta variación de réximes, cabe a pregunta dun usuario do galego sobre qué complementos selecciona o verbo *informar*: *alguén informa de algo a alguén*, ou *informa algo a alguén*? E cando informamos a alguén, *informámolo* ou *informámoslle*? E a situación aínda se complica cando o *algo* é unha cláusula completiva: *Informamos que ou de que...?*

No que segue analizamos os distintos esquemas sintácticos a que dá lugar o verbo *informar* como verbo de comunicación. Con este significado *informar* selecciona tres argumentos cos papeis semánticos que denominamos 'Axente' [alguén], Tema [algo] e 'Destinatario' [a alguén]¹. Interéanos, sobre todo, ver como se codifica categorial e sintacticamente o Tema do que se informa e o Destinatario da información; dar conta da variación que xa bosquexamos; e, finalmente, suxerir prioridades de uso no galego estándar, segundo criterios de tradición, gramaticalidade, frecuencia e autoridade. Tamén contrastaremos o que sucede en galego coas linguas do noso arredor.

2. CORPUS DE TRABALLO

A fin de ratificar as nosas intuicións sobre a rexencia de *informar*, elaboramos un corpus de exemplos de uso deste verbo, tirado de dúas fontes. A principal e máis valiosa foi o TILG², que nos forneceu de mostras do galego moderno, fundamentalmente literarias e, en menor medida, de textos científicos e xornalísticos. As primeiras documentacións son de 1837 e as últimas de 2002. Neste amplo espazo de tempo, a versión en rede do TILG rexistra 880 formas no lema "informar". Nunha pequena base de datos, analizamos cada unha delas segundo a súa diátese (*activa, media reflexa, impersoal con se, e pasiva perifrástica*); o seu esquema sintáctico valencial (isto é, só os complementos seleccionados lexicamente: S-CD-CP...); a categoría sintáctica da función (*FN, cláusula...*) e o seu papel semántico (*Tema, Destinatario...*)³. Canto

¹ A lista e a nomenclatura dos chamados "papeis / funcións / roles semánticos / temáticos" varían de autor a autor e entre as distintas escolas lingüísticas. Como non é o noso ánimo teorizar sobre isto, decidimos usar nomes suficientemente aceptados. Por Axente entendemos a entidade, tipicamente humana, que realiza a acción de emitir a información; por Tema, a entidade que indica o contido da información transmitida; e por Destinatario, a entidade receptora ou de destino do proceso comunicativo; grafámoslo sempre con maiúscula inicial. O que nós chamamos Tema vén coincidindo *grosso modo* co papel que outros denominan Paciente ou Obxecto, e o noso Destinatario con Receptor, Beneficiario e nalgún caso Meta. Na base de datos ADESSE (<http://adesse.uvigo.es>), desenvolvida na Universidade de Vigo baixo a dirección de J. M. García-Miguel, na ficha de *informar* operan cos roles que denominan Emisor, Mensaxe e Destinatario, respectivamente. Pola súa parte, Morante et al. (1998), no seu traballo sobre os verbos de traxectoria, para un verbo de comunicación como *informar*, falan de Iniciador ou Orixe, Entidade e Destino.

² O Tesouro Informatizado da Lingua Galega (TILG) elaborouse no Instituto da Lingua Galega, baixo a dirección do Profesor Antón Santamarina. Pode consultarse en <http://www4.usc.es/TILG/>, onde se dá máis información sobre o seu contido e manexo. A nosa consulta de "informar" é de outubro de 2007.

³ As siglas e abreviaturas que empregamos nos esquemas sintácticos e nas táboas refírense o seguinte: S= Suxeito, V= Verbo *informar*, Vse= uso reflexivo de *informar*, CD= Complemento Directo, CI= Complemento Indirecto, CP= Complemento Prepositivo ou Suplemento, C(P)= Complemento Prepositivo sen expresión da preposición, FPrep= Frase prepositiva, FN= Frase nominal, Acus.= acusativo, Dat.= dativo; Ax= Axente, Tma= Tema e Dto= Destinatario. O discurso en estilo directo representámolo separándoo do esquema con dous puntos (:DD). Cando os acompaña q (CPq...), indica que a función sintáctica está expresada categorialmente por unha cláusula. Nos esquemas sintácticos incluímos sempre S= Suxeito, aínda que non estea expresado lexicamente.

ó seu significado, distinguimos catro grandes acepcións (vid. a epígrafe 3). A investigación centrouse sobre todo nas estruturas activas trivalentes pertencentes á acepción 2, a que máis variación sintáctica e inseguridade suscita entre os usuarios. Por operatividade, decidimos apartar desde un primeiro momento as construcións pasivas perifrásticas e as de participio, polo que, finalmente, operamos só con 687 construcións de *informar*. Na táboa 1 aparecen por épocas e acepcións as porcentaxes de exemplos analizados:

Acepción	% Total	1837-1899 % de exs.	1900-1936 % de exs.	1940-1979 % de exs.	1980-2002 % de exs.
1	5,5%	0,2%	1,5%	2,4%	1,2%
2	78,5%	1,2%	3,7%	11,3%	62,5%
3	4,7%	0,6%	0,5%	0,5%	3,3%
4	11,3%	1,8%	1,6%	1,3%	6,5%
Total		3,8%	7,3%	15,5%	73,5%

Táboa 1. Porcentaxes de exemplos de *informar* do TILG por épocas e acepcións

Co fin de ampliar a variedade de textos, o corpus analizado completouse con usos de *informar* en textos de Internet, sen dúbida, non tan planificados coma os contidos no TILG, posto que queriamos corroborar a percepción de que as construcións sintácticas tradicionais están a ser substituídas por outras innovadoras, ou conviven con aquelas, na lingua actual. Para iso, no mes de novembro de 2007, realizamos buscas selectivas en Google con formas conxugadas de *informar* máis pronomes átonos de 2ª e 3ª persoa referidos ó papel semántico de Destinatario, e de *informar que* e *informar de que* referidos ó de Tema, datos que aparecen reflectidos na táboa 2.

<i>Informar</i> +acus. Destinatario	Nº de exs.	<i>Informar</i> + dat. Destinatario	Nº de exs.	<i>Informar que / de que</i> Tema	Nº de exs.
"informámolo"	52	"informámolslle"	132	"informo que"	25
"Infórmote"	20	"infórmoche"	26	"informo de que"	18
"infórmoo"	10	"infórmolle"	48		
"informámoste"	3	"informámosche"	1		
Total	85		207		43

Táboa 2. Buscas de *informar* realizadas no Google

En total, obtivemos 335 novos exemplos que axuntados ós 687 do TILG suman en total 1022 esquemas analizados⁴. Na táboa 3 rexistramos os esquemas sintácticos establecidos en cada acepción por orde de frecuencia, tanto no TILG coma en Internet:

⁴ Ademais do TILG, existe outro importante corpus lingüístico do galego, o CORGA (Corpus de Referencia do Galego Actual), desenvolto no Centro Ramón Piñeiro para a Investigación en Humanidades (<http://cirp.es>), que contén unha ampla tipoloxía de textos dende 1975 ata a actualidade. Por operatividade, non analizamos os datos de *informar* desta base de datos, xa que a súa consulta non se pode facer por lema. Queriamos advertir, por iso, que quizais o manexo dun corpus con maior número de textos xornalísticos, escasos no TILG e abundantes por exemplo no CORGA, podería facer variar as porcentaxes dalgunhas construcións. Así e todo, coidamos que a variedade e o número de textos finalmente analizados son suficientemente representativos e reveladores da sintaxe deste verbo en galego.

Acepción	Construción e esquema	Nº de ex. TILG	% do total		Nº de ex. Internet	% do total
	Activa	585	85,1%			
1	S-V-CD	36	5,1%			
	S-V-CD-CP	167	24,3%		64	19,3%
	S-V-CD_{Dto}	88	16,4%		3	0,9%
	S-V-CP	56	8,1%		CPq 18	5,4%
	S-V:DD	41	5,9%			
	S-V-CD-C(P)q_{Tma}	39	5,6%		15	4,5%
	S-V-CD_{Dto}:DD	36	5,2%			
	S-V	33				
2	S-V-C(P)q_{Tma}	24	3,6%		25	7,5%
	S-V-CD_{Tma}	1	0,1%			
	S-V-CI-CP	19	2,7%		66	20,0%
	S-V-CI-C(P)q_{Tma}	4	0,5%		138	41,7%
	S-V-CI	1	0,1%		2	0,6%
3	S-V	6	0,9%			
	S-V-CD	7	1,0%			
	S-V-CP	19	2,7%			
	Media reflexiva	78	11,3%			
4	Vse-CP	39	5,6%			
	Vse	34	4,9%			
	Vse-C(P)q	5	0,7%			
	Impersoal con se	21	3,0%			
	Vse-CP	9	1,3%			
	Vse-CI-CP	6	0,8%			
	Vse-CD	3	0,4%			
	Vse-CI	3	0,4%			
	Vse	1	0,1%			
	Vse-CI-C(P)q	1	0,1%			
		687			335	
Total			1022			

Táboa 3. Esquemas analizados de *informar* tirados do TILG e de Internet

3. ACEPCIÓNS E ESQUEMAS SINTÁCTICOS DE *INFORMAR* NO TILG

Despois da análise dos 687 exemplos contidos no TILG establecemos catro significados fundamentais para o verbo *informar*.

1. Dar <unha cousa> forma [a outra cousa].
2. Dar <unha persoa> noticias ou datos [a unha persoa] sobre [unha persoa ou cousa].
3. Dar <unha persoa ou organismo> noticias ou datos da súa competencia sobre [unha cousa].
4. Buscar <unha persoa > noticias ou datos sobre [outra persoa ou cousa].

A acepción 1 é continuadora do significado etimolóxico do verbo (lat. *INFORMARE*, 'dar forma', 'modelar', 'formar no ánimo'). No galego moderno aparece case exclusivamente en textos de carácter filosófico. Os exemplos analizados datan, máis de dous terzos do total, de antes de 1980. Nesta acepción, *informar* é bivalente, isto é, esixe 2 argumentos. O seu esquema sintáctico habitual é S-V-CD.

S-V-CD: enformará os seus traballos nos sanos preceutos daquela <MON889>⁵

S-V-CD: un dos vectores fundamentais que informan a cultura europea <GSAENS963>⁶

Co significado 2, *informar* é un verbo de transferencia que selecciona tres argumentos: [alguén] *informa* [a alguén] [de algo]. Semanticamente corresponden ós papeis de Emisor, Destinatario e Tema, que se proxectan, sintacticamente, no esquema trivalente S-V-CD-CP. Esta é a estrutura máis documentada de *informar* no TILG e tamén a máis numerosa de todas as que englobamos baixo esta acepción: S-V-CD-C(P)q⁷, S-V-CI-CP e S-V-CI-C(P)q:

S-V-CD-CP: co encargo de informalo acerca das xentes que viven... <ILECAN996>

S-V-CD-C(P)q: informou a don Pedro Antonio que eu estaba disposta <RLOREL991>

S-V-CI-CP: non lles informaran ata o día anterior do meu paradeiro. <MIDMOR998>

S-V-CI-C(P)q: podo informarlle que esta Prelatura non ten relación. <3nt589993>

De todos as maneiras, os argumentos [a alguén] e [de algo] son potestativos; isto é, poden estar expresos os dous ou soamente un deles. Temos daquela os esquemas sintácticos S-V-CD_{Dto} (só co Destinatario expreso) e S-V-CP_{Tma} (só co Tema). Pero *informar* pode ser tamén capaz de asumir no seu lexema os significados que lle achegan os complementos e pasar así a ter un uso absoluto baixo o esquema S-V:

S-V-CD_{Dto}: tal como o informou hai uns días o cuñado Eloi <CSRDEU996>

S-V-CP_{Tma}: nestas zonas o autor informa de antecedentes anteriores <POSVIN979>

S-V: mercou, vendeu, consumiu, informou, cumpriu co preceuto <CEFCIM978>

Agrupamos por separado os exemplos en que o Tema aparece formalizado en discurso directo en senso amplo (:DD), ben referíndose a un *informar a alguén* (S-V-CD:DD, 36 casos) ben só a *informar* (S-V:DD, 41 casos)⁸:

S-V-CD_{Dto}:DD: Non, non se me perdera nada, informeino. <MRTCHA981>

S-V:DD: e o dependente informou: -Cincocentas pesetas. <FLMIN924>

No significado 3, *informar* especializouse no eido xurídico-administrativo como 'emitir informes da súa competencia un organismo, perito, corpo consultivo...'. Nesta acepción preséntase como bivalente e o segundo argumento pode ser codificado ben como CD (S-V-CD), ben como CP (S-V-CP) sempre coa preposición *sobre* no corpus manexado. Pode ocorrer tamén que o Tema só estea latente (S-V):

S-V-CD_{Tma}: a Deputación informa favorablemente un pedimento... <FARNAC987>

S-V-CP: Remítiranse á Xunta para que informe sobre as mesmas <PARREG983>

S-V: qu'era pasase o espediente á comisión de policía pra qu' esta informe <FUL016888>

Por último, na acepción 4, *informar* é tamén bivalente, pero sempre en construción pronominal. O Tema formalízase nun CP maioritariamente, isto é, S-Vse-CP (39 casos), que con

⁵ Ademais de *informar*, o TILG rexistra 4 casos da variante popular *enformar*, que, por outra parte, é a forma medieval máis documentada. No Tesouro Medieval Informatizado da Lingua Galega (TMILG) (<http://ilg.usc.es/tmilg/>) rexístranse 10 formas do verbo (5 activas e outras tantas pasivas), delas, 9 coa base *enform-* e só 1 coa cultista *inform-*, a máis moderna (1481). A documentación máis antiga no galego é de 1333; no castelán é de 1444.

⁶ Mantemos a forma de cita utilizada no TILG. Nas siglas <GSAENS963>, as tres primeiras maiúsculas aluden ó título da obra, as tres seguintes ó autor e os tres números ó ano da obra. Vid. a lista destas referencias en <http://www4.usc.es/TILG/>.

⁷ Utilizamos as siglas C(P)q para referirmos á función sintáctica de Complemento Prepositivo, formalizado nunha cláusula completiva, ó que se suprimiu a preposición (vid. a epígrafe 4.1.2).

⁸ Somos conscientes de que tamén poderían figurar nos esquemas correspondentes de S-V-CD e S-V.

frecuencia pode non aparecer expreso, S-Vse (34 exemplos). Nos casos en que o CP ten por termo unha cláusula, o Tema pode expresarse sen preposición a través dun complemento iniciado por *que*, S-Vse-C(P)q (4 ocorrencias):

S-Vse: procura enfermarte ben e dille [...] <RDZALE927>

S-Vse-CP: ¿Vosté informouse do novo Goberno? <3ma028918>

S-Vse-C(P)q: e así que s' informou qu' estaba ó dreito escomenzou a ler <FUL005888>

4. RÉXIME DE *INFORMAR* COMO VERBO DE COMUNICACIÓN

4.1. Formalización do Destinatario e do Tema

A primeira cuestión que nos interesa saber é como se expresa categorialmente o Destinatario e o Tema nos exemplos que analizamos. Na táboa seguinte só temos en conta os exemplos que se inclúen nos esquemas da acepción 2 de *informar*.

Destinatario		%	Tema		%
Pron. át. indifer. (<i>me, nos, vos</i>)	166	48 %	Prep. + Frase nominal	196	46,7%
Prep. <i>a</i> + Frase nominal	82	24,5%	Discurso en estilo directo	82	19,5%
Pron. át. acus. (<i>o/a/os/as, te</i>)	71	20%	Prep. <i>de</i> + Cláusula	71	17%
Pron. át. dat. (<i>lle/lles, che</i>)	24	7%	Cláusula	68	16,2%
Frase nominal	2	0,5	Frase nominal	2	0,5%

Táboa 4. Formalización categorial do Destinatario e do Tema en *informar* no TILG

4.1.1. O Destinatario

Dos datos anteriores, interézanos destacar que cando o Destinatario é un *ti, el/ela* ou *vostede* o galego dispón de clíticos pronominais diferenciados acusativo/dativo para marcar as funcións de CD/CI, respectivamente. Á vista dos datos, o galego opta amplamente por codificar esa función sintáctica como un CD (o 75 % nestes casos), antes ca coma un CI (o 25%)⁹, isto é, prefírese *informouno* ou *informeite*, antes ca *informoulle* ou *informouchel*¹⁰. Nos casos de pronomes átonos que non posúen forma diferenciada de acusativo e dativo (*me, nos, vos*), optamos por analízalos sempre como CD (vid. epígrafe 4.3).

Por outra parte, se o Destinatario vén expresado por unha FN, agás 2 casos, existe maioritariamente a presenza da preposición *a*¹¹. Considerámoslos sempre CD, agás nos casos en que *a+FN* redobra nun clítico *lle*; nese caso asignámoslles CI¹².

⁹ Nos casos de acusativo son amplamente maioritarios os de 3ª persoa (*o/a*, 90% dos casos) fronte ós de 2ª (*te*, 10%). Nos de dativo tamén son maioritarios os de 3ª (*lle/lles*, 92%) fronte ós de 2ª (*che*, 8%).

¹⁰ Á hora de establecer os esquemas sintácticos e asignar as funcións de CD e CI, seguimos o criterio formal xa convencional de conmutación por un pronome de acusativo (*o/a/os/as, te=CD*) ou de dativo (*lle/lles, che=CI*). Non obstante, aínda que non é este artigo o lugar idóneo, cabería, cando menos, a discusión de se nalgún esquema (por exemplo, S-V-CI-CP) o clítico de dativo non podería ser considerado como expresión dun CD animado; coma tal, non se observan grandes diferenzas de comportamento entre os Destinatarios *o/lle* nos modelos *Informeino de que pasou isto / Informeille de que pasou isto*. Nestes casos o Destinatario (marcado como *o* ou *lle*) admite na construción pasiva ser un suxeito paciente: *El foi informado por min de que pasou isto*. O feito de referirse a un CD de persoa, semanticamente Destinatario, facilita que o falante o formalice cun clítico de dativo ó interpretalo como CI.

¹¹ Os datos da presenza case obrigada da preposición *a* contrastan coa tendencia actual na lingua estándar escrita de eliminála sistematicamente ante CD de persoa. No seu dicionario, Riveiro Costa (2002: s.v. **informar a*), a teor do exemplo, proscribe o seu uso (*O presidente informou os conselleiros...*). Pola contra, Fernández Salgado (2004: s.v. *INFORMAR*), indica que en galego, a diferenza do que acontece no portugués, o verbo leva expresa a preposición *a* cando o CD é de persoa.

¹² O redobro do CI en galego, sendo frecuente, non é obrigatorio en galego. Non obstante, optamos por entender que cando este redobro se produce, o sintagma *a+FN* animado (orixinaríamente CD) ten máis consolidada a súa identificación como CI, polo menos para o falante.

4.1.2. O Tema

O Tema exprésase maioritariamente a través dunha frase prepositiva (o 60% dos exemplos). A preposición preferida é *de*, aínda que cando o termo é unha FN poden aparecer *sobre* (ou a súa variante *sobor*) e, en menor medida, as locucións *acerca de* e *en relación con*. Canto ó termo da preposición, de cada 6 exemplos, 4 son FN e só 2 son cláusulas subordinadas substantivas, maioritariamente completivas con *de que* (45 casos), fronte ás nominalizadas de relativo (*do que*, 15 casos) e ás interrogativas indirectas (11 casos). A conxunción maioritaria que as introduce é a completiva *que* (63 casos), 3 casos son de *se* e 1 do interrogativo *cómo*. Estas construcións prepositivas analizámolos sintacticamente como CP.

Como xa dixemos, os contidos do Tema poden estar referidos baixo diferentes formatos de discurso directo (82 casos), que consignamos nos esquemas coas siglas :DD.

Por último, o Tema exprésase tamén a través dunha cláusula maioritariamente introducida pola conxunción *que*, pero sempre coa preposición suprimida; isto é, casos de “queísmo” (16,2% dos exemplos)¹³. Esta cláusula completiva presenta problemas sobre qué función asignarlle¹⁴. O feito de que no esquema exista un Destinatario codificado como CI (*informeille*) facilita que a cláusula completiva sexa codificada como CD e pase a ocupar este oco baleiro; o que mesmo axuda a explicar a omisión da preposición (*informeille que...*). Pero asignarlle a esta cláusula a función de CD chocaría cos casos en que o Destinatario é codificado como CD (*informeino que...*), pois nese caso contraviríase o principio gramatical de que nunha mesma cláusula non poden coaparecer dúas funcións sintácticas iguais no mesmo nivel xerárquico. O que parece apreciarse é certa tendencia a suprimir as preposicións que introducen cláusulas completivas de CP (o caso tamén do réxime *informei (de) que*), pero iso non implica que a cláusula pase a ser un CD. Dunha banda, esta cláusula Tema non admite a clitización por un pronome átono de acusativo (*Informei que algo pasou > *informeino*), nin sequera resulta natural cando o Destinatario se codifica como dativo (*Informeille que algo pasou > *informeillo*). Tampouco parece admitir a pasiva (*Eu informeite que algo pasou > *Que algo pasou foite informado por min*).

Xa que logo, esta cláusula completiva pode parecer un CD, pero non é. Por iso, en todos estes casos de “queísmo” optamos por seguir considerando que a cláusula ocupa a función de Complemento Prepositivo, iso si sen a preposición expresa. Para diferencialos dos CP en que a preposición si é reitora, empregamos nos esquemas as siglas C(P)q.

En suma, canto á expresión do Tema, o prototipo no galego é *Informou de algo* (máis numeroso ca *Informou de que algo pasou* e *Informou que algo pasou*). Diso poderíamos concluír que cando se expresan os dous argumentos o réxime habitual en galego é *Informeino de algo* (V-CD-CP). Non obstante, poden producirse diferentes combinacións que dan lugar ós esquemas que imos comentar a seguir.

4.2. Informar [a alguén][de algo]: S-V-CD-CP

Como xa indicamos, o esquema S-V-CD-CP (167 casos) é a estrutura sintáctica máis documentada de *informar* no TILG (o 24,3% do total de exemplos), e tamén a máis numerosa (máis do 50% dos casos) das estruturas sintácticas do significado 2 en calquera dos períodos recentes da lingua¹⁵. Canto á categoría do CP, os casos de *prep+FN* (108) case dobran ós de *prep+cláusula* (59):

S-V-CD-CP: si chega a vir, xa o *informarei* do negocio. <1MA000877>

¹³ Entendemos por “queísmo” a supresión dunha preposición, polo xeral *de*, que vén esixida por un elemento reitor (verbo, nome, adxectivo) diante da conxunción *que*. Pola contra, o “dequeísmo” consiste na introdución da preposición *de* ante a conxunción *que* cando aquela non está rexida.

¹⁴ Esta asignación afecta ós esquemas representados como S-V-CD-C(P)q (epígrafe 4.3), S-V-CI-C(P)q (epígrafe 4.5) e S-V-C(P)q (epígrafe 4.7).

¹⁵ Vid. no Apéndice a táboa 7.

S-V-CD-CP: a Santiago a *informar* do acontecido ás de Sancti-Petri. <V_{ALMAX}880>

S-V-CD-CPq: *informeino* de que traballaba en sociedade <STGSIL976>

Segundo as datacións do TILG, dentro dos trivalentes, é o único esquema que se rexistra nos textos do século XIX, o que en certo modo o lexitima. E é, así mesmo, o réxime que documenta na lingua medieval, a partir das estruturas activas e pasivas que analizamos nos exemplos do TMILG:

por quanto eu *fou informada* por lo procurador da çidade d'Ourense <V_{DF}: 1446>¹⁶.

Pedimos nos que vos *enformedes* da verdade e o libredes <V_{FD}: 1481>¹⁷

Esta construción de S-V-CD-CP é a única recomendada pola Real Academia Galega (RAG) no seu dicionario (DRAG 1997: s.v. *INFORMAR*), como se ve da exemplificación intencionada: *Informárono de que tiña o premio...* Nas correspondentes entradas de *informar*, rexistran e recomentan este mesmo uso para o estándar galego outras publicacións de carácter normativo e correctivo, coma o GDXL (2000), o dicionario de construcións de Riveiro Costa (2002) e o de usos e dificultades de Fernández Salgado (2004).

Cando no Tema o termo da preposición é unha FN, este mesmo réxime é igualmente o preferido na lingua culta do portugués, español peninsular, catalán e francés. Así e todo, como se comenta na sección seguinte, existe a tendencia á omisión da preposición cando o Tema é unha cláusula, que é obrigada en francés e catalán.

Na busca realizada con *Google*, este esquema xa non é o maioritario nos textos de Internet: S-V-CD-CP aparece en 3º lugar (64 ocorrencias de 331 exemplos), tras S-V-CI-C(P)q e S-V-CI-CP.

4.3. Informar [a alguén] [que algo pasou]: S-V-CD-c(P)q

Desde o punto de vista normativo, trátase dunha construción “queísta” (eliminación da preposición *de*), con respecto ó esquema maioritario e tradicional S-V-CD-CP. O esquema representa o 5,6% do total dos exemplos, o segundo máis frecuente dos trivalentes (39 casos). O primeiro exemplo no TILG data de 1912, aparece outra vez na década dos cincuenta, e non volve asomar ata a dos setenta, onde boa parte deles se concentra nun único autor (<STGSIL976>). Na década dos oitenta e noventa aumenta moito o seu uso, ata representar o 9% do total (vid. táboa 7 no Apéndice).

S-V-CD-C(P)q: Verea e Aguiar nos veu a *informar* que [...] tódo-los tumulus <TETBOI912>

S-V-CD-C(P)q: pra que me *informes* si el ten coñecimentos <VLZNON957>

S-V-CD-C(P)q: *Informamos* ó cocheiro que tiñamos que quedar no tampo <RLOREL991>

Estamos ante un esquema que admitiría a discusión sobre a asignación doutras funcións. En tódolos exemplos, as categorías gramaticais que aparecen no Destinatario son sempre pronomes átonos (*me, nos, vos*) sen forma diferencial de obxecto (26 casos), e frases nominais de persoa con *a* (12 exemplos), polo que tamén poderían ser interpretados como CI¹⁸. A nosa decisión final de asignarlles a función de CD fundamentámola en que a) as *a+FN* nunca aparecen dobradas co clítico de dativo (vid. nota 11); e b) estes CD de persoa parecen admitir ser suxeitos pacientes nas estruturas pasivas correspondentes.

Nós *fomos informados* por Verea e Aguiar (que tódo-los túmulos...)

O cocheiro *foi informado* por nós (que tiñamos que quedar...)

¹⁶ En <http://ilg.usc.es/tmilg/> poden consultarse as referencias textuais. A consulta é de xaneiro de 2008.

¹⁷ No primeiro exemplo, o suxeito paciente (*eu*) permítenos concluír que na estrutura activa era un CD. O segundo acláranos que *enformar* rexía un Complemento Prepositivo.

¹⁸ Por outra banda, o feito de que a cláusula que funciona como C(P) teña suprimida a preposición favorecería a interpretación do Destinatario como CI, e a cláusula Tema como CD. De aí teríamos un esquema S-V-CI-CDq, que sen dúbida é o que actúa na gramática dalgúns falantes.

Como xa se comentou, o esquema do tipo *Informeino que* é a construción estándar no francés e no catalán cando o Tema se expresa a través dunha cláusula. Por outra parte, no portugués, aínda que non é a preferida pola lingua académica, goza actualmente de moito uso e tolerancia, mesmo en ámbitos da lingua culta (vid. nota 33).

Nas buscas selectivas en Internet, atopamos 15 exemplos deste esquema (o 4,5% dos casos), o menos frecuente dos trivalentes:

A través deste correo *infórmote* que o vindeiro día 6 de outubro terá lugar...¹⁹

4.4. Informarille [a alguén] [de algo]: S-V-CI-CP

Incluímos baixo este esquema os casos en que o Destinatario (CI) aparece referenciado polos pronomes átonos de 2ª e 3ª persoa de dativo: *che*, *lle* e *lles*. É un esquema pouco frecuente (o 2,7% do total) e de recente asentamento no galego. Dos 19 exemplos rexistrados, a maioría deles (16) localizámoslos en textos posteriores a 1980 (vid. táboa 7 no Apéndice). As 3 testemuñas anteriores a esta data son:

S-V-CI-CP: *pregueille* que de paso *lle informase* do meu propósito <MANCOR929>

S-V-CI-CPq: *Elvira informoulle* a Pablo de que a raíz de aquel percance <PZMDAE936>

S-V-CI-CP: O motivo desta carta é *informarlle* sobre o estado actual <ALNNGA969>²⁰

Este réxime é habitual no español peninsular, aínda que o *lle* se interpreta como dativo en función de CD ó se referir a un complemento de persoa. Por iso, coidamos que non é de descartar que a expresión castelá interferise na galega, aínda que só fose favorecendo a súa difusión. Non se deben descartar tampouco causas internas ó propio galego sustentadas nos reaxustes funcionais e de marcación que se están a producir neste verbo, en parte por sinonimia con outros verbos de comunicación, como logo comentamos noa epígrafe 4.5.

As gramáticas galegas máis recentes aluden a este cambio. Freixeiro Mato (2000: 147) inclúe *informar* no grupo de verbos que poden compatibilizar un CP cun complemento de persoa pronominalizado en dativo ou acusativo, e parece validar os dous usos: *Informounos da situación / Informoulles da situación*. Álvarez / Xove (2002: 557) exemplifican estes cambios con *avisar* e *advertir*, de réxime semellante a *informar*, e observan un uso crecente das formas dativas cando o CD é de persoa; non obstante recoñecen que o uso do acusativo responde ó modelo tradicional: *Advertinte de que / Advertinte / Advertinche de que / Advertinche*. Pola súa parte, a construción aparece proscrita para o estándar por Sanmartín Rei (2006: 31) no manual de uso do galego da Universidade da Coruña; así corríxese **Informámoslles do procedemento... para Informámoslos/as do procedemento...*

Nas buscas en textos de Internet atopamos 66 exemplos deste esquema S-V-CI-CP. É o segundo esquema en frecuencia (20% do total), o que dá mostras da súa actual vitalidade en comparanza coa que semella que tivo noutras etapas do galego (vid. táboa 7 no Apéndice).

S-V-CI-CP: De seguido *infórmolle* dos acordos da sesión ordinaria...²¹

S-V-CI-CPq: *Informámoslle* de que debe dirixirse por calquer medio...²²

¹⁹ <www.listas.usc.es/cgi-bin/wa?A2=ind0510&L=usc-pdi&P=60>

²⁰ As tipoloxía e procedencia destes exemplos lévannos a ser cautos canto ó seu poder de autoridade: o de 1929 é dunha carta de Manoel Antonio (documento persoal), o de 1936 son unhas notas dun emigrante (A. Paz Domínguez), e o de 1969 localízase nas narracións orais galego-asturianas recollidas por Dámaso Alonso.

²¹ <www.ei.uvigo.es/org-academ/privado/documentos/2/45/1166393946_Acordos_01-12-06.pdf>

²² <www.fundacion.udc.es/upload/docs/BOLETIN_INSCRICION_CI.doc>

4.5. Informarlle [a alguén] [que algo pasou]: S-V-CI-C(P)q

Trátase do esquema trivalente de *informar* menos frecuente e máis recente dos rexistrados no TILG. Son unicamente 4 os casos en que o complemento referido ó Destinatario aparece expresado a través dun clítico de dativo, en todos os casos *lle*. Outra volta, o Tema é sempre unha cláusula completiva sen preposición introdutora. Os exemplos rexistrados son todos da década dos oitenta e noventa:

S-V-CI-C(P)q: *podo informarlle que á primeira hora da mañán xa ...* <M_{RTBEI}983>

Este réxime *Informar a alguén que algo pasou* é ata o de agora o último paso dun proceso de reasignación estrutural-funcional que se vén producindo nos esquemas trivalentes dende o tradicional S-V-CD-CP²³.

Proba da actual vitalidade de S-V-CI-C(P)q é que na pescuda de Google resulta ser o esquema sintáctico máis frecuente dos rexistrados nos textos de Internet: 138 casos de 331 totais (máis do 40%):

S-V-CI-C(P)q: *Informámoslle que no BOE do sábado 11 de marzo...*²⁴

S-V-CI-C(P)q: *Infórmoche que as eleccións foron en febreiro...*²⁵

Este reaxuste de funcións dende o tradicional S-V-CD-CP é posible porque o CD de persoa é interpretado polo falante como un CI, precisamente porque non se trata dun CD prototipo. Moi á contra, este CD comparte trazos semánticos e formais típicos co CI (papel semántico de Destinatario, ente +humano, frase prepositiva con *a*)²⁶, polo que pode nun momento dado asignarlle formalmente un clítico de dativo *lle*, a marca habitual de CI. Non obstante, isto é posible porque, asemade, o CP, semanticamente moi próximo ó CD, pode perder a marca prepositiva (*de*) que o diferencia del, sobre todo cando o termo da FPrep é unha cláusula (que xa ten un nexo conxuntivo), e pasar a ocupar no esquema sintáctico o oco da función de CD que quedara libre ó se interpretar o Destinatario como CI²⁷.

En todo este reaxuste inflúe tamén o cruzamento sinonímico de *informar* con outros verbos de comunicación como *indicar*, *comunicar*, *dicir*, trivalentes igualmente, pero que seleccionan *algo* (CD) *a alguén* (CI). De feito, baixo o esquema S-V-CD-CP é nidio o significado de *informar* como "dar noticia de algo", en tanto que no de S-V-CD-c(p)q parece agocharse 'anunciar, comunicar'. Por outra banda, na consolidación deste esquema non se debera debotar tampouco o uso case ritual dalgunhas expresións formulísticas que encabezan os textos administrativos do tipo **Infórmoche que segundo a reunión...*, onde se podería falar asemade da interferencia do castelán: *Le informo que...* No español actual, *informar algo a alguén* (CD-CI) é aceptado academicamente á par do tradicional *informar a alguén de algo* (CD-CP) (vid. RAE/AALE, s.v. *informar(se)*).

A datación dos textos que nos ofrece o TILG permítenos aventurar como puido ser este proceso de variación sintáctica, tendo en conta as primeiras documentacións de cada esquema (vid. táboa 7 no Apéndice):

1877 : *Informar [a alguén] [de algo ou de que algo pasou]*

²³ Esta mudanza parece ir consolidándose no galego nos últimos 25 anos e semella ter como destino un réxime *Informar(lle) a alguén algo* (S-V-CI-CD). A nivel oral, segundo Pena Romay (2004), parece que nalgúns dialectos do galego xa se produciu.

²⁴ <www.des.udc.es/index.php?id=62&no_cache=1&tx_ttnews%5Bpointer%5D=7>

²⁵ <vello.vieiros.com/murguia/nova.php?Ed=38&id=46480&cm=1>

²⁶ O CD tipo é un ente -animado, semanticamente Tema e categorialmente unha FN.

²⁷ Este réxime admitiría, cando menos, a discusión dunha análise como S-V-CI-CD; de feito esta proposta é a máis habitual na lingüística española. Para a nosa decisión, vid. a epígrafe 4.1.2.

- 1912 : *Informar* [a alguén] [que algo pasou]
 1929 : *Informarlle* [a alguén] [de algo ou de que algo pasou]
 1983 : *Informarlle* [a alguén] [que algo pasou]

O chanzo derradeiro neste proceso sería a verbalización do Tema cunha FN²⁸, isto é *Informarlle* [a alguén] [algo] (xa que logo, S-V-CI-CD), do cal xa atopamos esporadicamente algún exemplo en Internet²⁹:

S-V-CI-CD: no centro de saúde de Viveiro, *infórmolle* o seguinte: Estanse a facer...³⁰

Para o galego, Sanmartín Rei (2006: 31) proscribe **Infórmolle* que... (que si é admitida no español e no brasileiro) en favor de *Infórmoo* de que...

4.6. Informar [a alguén]: S-V-CD_{Dto}

Segundo os nosos datos, cando algún dos complementos de *informar* non se realiza formalmente no enunciado, informativamente, exprésase máis veces só o Tema da información (100 casos), baixo os esquemas S-V-CP e S-V-C(P)q, do que o Destinatario da mesma (88 casos), que se verbaliza sintacticamente como S-V-CD_{Dto}.

En *Informar a alguén*, o complemento de persoa aparece expresado inequivocamente cun clítico de acusativo en 18 exemplos (o/a 11 veces e te 7). Esta clitización única con pronomes acusativos repítese no esquema S-V-CD:DD (6 casos de o):

- S-V-CD_{Dto}: ¿E el é certo? -Non o *informaron* mal. <TAIAGR956>
 S-V-CD_{Dto}: «¿Que te *informase* eu?» <MRCHA981>
 S-V-CD:DD: Non, non se me perdera nada, *informeino*. <MRCHA981>

O esquema alternativo S-V-CI_{Dto}, co Destinatario inequivocamente codificado con dativos (*lle* ou *che*), resulta estraño en galego. Nos textos de Internet é tamén raro (2 casos). No corpus do TILG só hai un 1 caso, e recente³¹:

S-V-CI: a este futuro xornalista que lles está a *informar*. <DURASA998>

4.7. Informar [de algo]: S-V-CP e informar [que algo pasou]: S-V-C(P)q

No esquema co Destinatario non realizado, o Tema aparece maioritariamente formalizado coa función sintáctica de CP (76 casos), fronte á que carece de preposición, C(P)q (23 exemplos). En S-V-CP, a preposición *de* é a máis frecuente e o seu termo habitual é unha FN, agás en 7 exemplos que son cláusulas, todos a partir de 1980. Tamén o esquema S-V-C(P)q é recente no galego moderno, de feito a primeira documentación no TILG é igualmente de 1980. Non obstante, a partir desta data resulta relativamente habitual³². A cláusula é sempre unha completiva con *que*, agás un único caso de *se*:

²⁸ A expresión do Tema como CD, a través dunha frase nominal, é habitual no español americano.

²⁹ Así e todo, nos exemplos que analizamos no noso traballo aínda non documentamos ningún caso de clitización en amálgama do pronome dativo e acusativo, do tipo *Informeillo*, o que nos fai pensar que nesos casos a FN Tema aínda non é codificada totalmente polo falante como un CD.

³⁰ <www.viveiro.es/documentos/P020809E.pdf>

³¹ Non obstante, despedidas de xornalistas do tipo *Informoulles dende V...* comezan a ser habituais actualmente nas radios e televisións en galego.

³² A aparición e difusión destas construcións neste momento ten que estar relacionada, sen dúbida, coa difusión masiva dos diferentes medios de comunicación, nos cales o verbo *informar* é un referente léxico fundamental. Repárese, na táboa 1 deste traballo, na diferenza de ocorrencias deste verbo nos distintos períodos do galego: máis de dous terzos dos exemplos analizados son de a partir da década dos oitenta.

S-V-CPq; o dono, que *informou* de que non houbo botes en Aguiño <MOREMB989>

S-V-C(P)q; tamén *informa* que F. Bouza Brey cita a existencia [...] <BASCON980>

Á vista dos datos, nas últimas décadas parece que están a competir o réxime prepositivo e o non-prepositivo. Polo número de ocorrencias, os usuarios semellan inclinarse pola construción “queísta” *informar que* (23 casos entre 1980-2002), en detrimento da prepositiva *informar de que* (con só 7 casos no mesmo período). Repárese en que esta última é a continuadora da tradicional *informei diso*. Pola contra, o esquema *informar que* non ten paralelismo nun *informar iso*, pois os exemplos de que dispoñemos son anecdóticos.

A predilección pola construción “queísta” parece corroborar para o galego as conclusións que Gómez Devís (1997: 316) tirou para o español, referentes a que o “queísmo” é mellor aceptado polos falantes do que o “dequeísmo”. Esta tendencia ó “queísmo” explica a Gómez Torrego (1999: 2139) por economía lingüística ó apreciaren os falantes redundancia nexual nas construcións con *de que*. Nestes esquemas que vimos comentando, nin francés, nin italiano, nin catalán agrupan nunca nexo preposicional e conxuntivo. Pola contra, portugués, galego e español si o aceptan. Así e todo, nestes idiomas as preferencias por *que* ou *de que* parecen variar segundo estea expresado ou non o Destinatario. Así, cando só se expresa o Tema, o portugués europeo, mesmo nun rexistro culto, amosa tolerancia con *informou que* (fronte ó académico *de que*); pola contra cando coaparecen Destinatario e Tema, o bo uso portugués parece primar o tradicional *informei-o de que* sobre o innovador *informei-o que*³³.

Pola súa parte, no español actual tanto *informar de que* como *informar que* son correctas, aínda que a RAE sempre amosou preferencia pola construción prepositiva tradicional, en base a que na península o réxime máis frecuente é *a alguén de algo* (CD-CP), fronte ó habitual en América *algo a alguén* (CD-CI), actualmente tamén consagrado no uso culto (vid. RAE/AALE 2005: *sv informar(se)*). Na súa investigación, Anaya Revuelta (2001) constata que tanto *informar que* como *informar de que* son usadas no español peninsular, pero observa un uso crecente de *de que* a partir dos anos 90 en comparación cos 70, nos que apenas aparecía. Indica que en América o habitual é, e sempre foi, *informar que* e que mesmo *informar de que* é sentido como “dequeísta”.

Os exemplos galegos que analizamos no TILG parecen ir tamén nesa dirección que vimos anotando. Por unha banda, cando se expresan o Destinatario e o Tema, *informeino de que* —o réxime tradicional e promocionado academicamente—, é máis empregado ca *informeino que*; pero cando só se expresa o Tema (xa cun significado próximo a ‘anunciar’), *informei de que* é moito menos frecuente ca *informei que*. O datos poden verse na táboa 5:

<i>Informar+Dto+Tma</i>	Nº de ex.	<i>Informar +Tma</i>	Nº de ex.
<i>Informeino de que</i>	59 (60%)	<i>Informei de que</i>	7 (25%)
<i>Informeino que</i>	38 (40%)	<i>Informei que</i>	23 (75%)

Táboa 5. Casos de “queísmo” con *informar* no TILG

Malia estes datos, a observación de Anaya Revuelta de que en español están a aumentar os casos de *de que* parece ser válida para o galego nos últimos anos, se facemos caso dos exemplos obtidos a través de buscas en Internet:

³³ Agradézolle estas indicacións á profesora Elisabete Pais de Jesús, lectora de portugués na Universidade de Vigo, que me viñeron confirmar os datos tirados de dicionarios e manuais de corrección. Nas correspondentes entradas de “informar”, o DLPC da Academia das Ciencias (2001) só dá cabida a *Informou os presentes de que...*; pola contra, no *Dicionário do português básico* coordinado por M. Vilela (1990) recóllese *Informaram o pai que...* No de construcións de Busse (1994) rexístranse todos os usos: *Informou os alumnos de que...*, *Informou ainda (de) que...* e *Informei os alunos que...* Pola súa parte, na súa guía, Estela *et al.* (2003: 136) recollen *Informou os operadores de que...*, pero *O ministro informou que...* En buscas selectivas co Google en páxinas portuguesas, os casos de “informei-o que” sempre doblan os de “informei-o de que”, o que indica que no uso común a construción “queísta” se está a imponer.

Forma buscada en Google	Nº de eks.
"Informo que"	25 (58%)
"Informo de que"	18 (40%)

Táboa 6. Casos de que "queísmo" con *informar* en Internet

Na busca en Google "informo que" saíron 25 casos (58% do total) en tanto que na de "informo de que" 18 casos (42%). Estas porcentaxes contrastan coas dos exemplos do TILG: *informar que* constituían o 75% fronte a *informar de que* que eran o 25%. Esta tendencia podería explicarse por unha reacción cultista, axudada polo propio réxime do verbo cando se trata dunha FPrep (*informar de algo*). No dicionario de erros de Chacón / Rodríguez Alonso (1992: sv. **informar que*), condénase *informar que*, en favor de *informar de que*.

Por outra parte, o réxime *informar que* non resulta estraño na tradición do galego. De feito, unha das poucas documentacións de *informar* da época medieval rexistradas no TMILG corresponde a unha construción "queísta", mentres que con *de que* non existe ningunha:

que por quanto eu soo legitimamente *informado* por testemoias fidedinas e outros documentos *que* a parroquial iglesia [...] foi senpre seruida e amanistrada por los monjes, abad e prior do dito moesteiro.... (M_{SCDR} 1481)

Finalmente, como xa mencionamos, a expresión do Tema a través dun CD cunha FN, *informar algo*, é excepcional en galego. Só anotamos unha ocorrencia de finais dos noventa.

S-V-CD_{Tma}: *informou* en voz alta e clara o nome ou o número da escena <CIDGRU999>

A rexencia *informar algo* non se dá tampouco no portugués. No español, Anaya Revuelta (2001: 329-31) non localiza no peninsular máis ca nun exemplo, pero sinala que si é normal en Hispanoamérica, onde constitúe a segunda estrutura en frecuencia tras *informar que*.

5. CONCLUSIÓNS: SUXESTIÓNS PARA O USO ESTÁNDAR

Á luz das explicacións anteriores, podemos suxerir algunhas indicacións sobre o uso de *informar* para o estándar galego.

Na acepción 1 etimolóxica, *informar* é un verbo bivalente que esixe un CD, igual ca na 3, onde tamén pode rexer un CP con *sobre* no sentido de 'emitir un informe'.

O significado 2 de 'dar noticias a [alguén] sobre [algo]' é o que máis dúbidas sintácticas suscita entre os usuarios pola variación na formalización do [alguén] e do [algo]. Ó noso ver, a construción *Informouno de algo* (CD-CP) debe ser a preferida por ser o modelo tradicional. Documentábase na lingua medieval e é, fronte ós outros posibles esquemas trivalentes, a única que rexistramos nos textos modernos do XIX. É tamén a forma máis frecuente nos textos manexados do TILG e a recomendada dende as institucións académicas. Cando o *de algo* é unha cláusula, a construción con *de que* cremos que debe seguir sendo a recomendada, en paralelo á construción nominal, sobre todo cando o Destinatario a *alguén* aparece tamén expresado: *Informouno de que pasou algo*. Esta é tamén a construción preferida da lingua culta portuguesa.

O réxime *Infórmoo que pasou algo* é innovador e aparece con pouca frecuencia en galego, aínda que o número de exemplos así construídos está a medrar. É a construción habitual do francés e catalán e no portugués é cada vez máis usada nun rexistro medio, e mesmo tolerada no culto. Para o galego estándar coidamos que por "queísta" non debe ser preferida á tradicional de *Infórmoo de que*.

Só nos tempos máis recentes, comezan a verse nunha porcentaxe alta usos de dativos (*Ile* máis ca *che*) para referirse ó *a alguén*, sobre todo en textos de Internet e en usos rituais de textos administrativos, do tipo *Infórmolle...* Isto ocasionou a aparición de esquemas alternativos ó tradicional, como *Infórmolle de algo*, *Infórmolle de que algo pasou* e *Infórmolle que algo pasou*, que ó noso ver, aínda que se poidan explicar estruturalmente desde o propio galego por reasignación de funcións, coidamos que non deben ser promovidos na lingua estándar, en parte porque pensamos que nalgúns deses usos está detrás a influencia da construción paralela española (*Le informo...*), onde a pronominalización con *Ile* do Destinatario é moi frecuente cando o CD é de persoa. Estas pronominalizacións en dativo non se dan no portugués peninsular, pero si no brasileiro. Por outra parte, cando só se expresa o Destinatario *a alguén*, a única opción válida no galego é a do caso acusativo: *Infórmoo* e *Infórmote*, nunca **Infórmolle* nin **Infórmoché*.

Por último, cando *informar* rexe unha cláusula que textualiza o Tema, sen estar expresado o Destinatario, tanto *Informo de que...* como *Informo que...* poden ser válidos para o rexistro culto do galego. A construción *Informe de que* é, como xa se dixo, seguidora da tradicional e académica *Informe de algo*, e a súa frecuencia está a medrar actualmente en detrimento de *informei que* (a máis habitual noutras épocas da lingua aínda recentes), quizais por reacción cultista. Malia ser unha construción “queísta”, coidamos que *informou que* non se debe anatematizar, porque, socialmente, os propios falantes son tolerantes con ela. Ademais, lingüísticamente, parecen existir causas gramaticais e léxicas internas que explican este cambio, como poden ser a economía lingüística (redución de *que* > *que* por recarga nexual), o cruzamento sinonímico de *informar* con outros verbos de comunicación (*comunicar*, *anunciar...*), que si rexen unha completiva con *que*, e mesmo razóns de non marcación prepositiva de caso cando outras funcións sintácticas próximas non están explícitas na cláusula. De por parte, a redución estase a dar tamén no portugués e mais no español, e noutras linguas coma o francés ou o catalán a secuencia de *que* non é tolerada. De últimas, lémbrese que entre as poucas documentacións medievais de *informar* xa se rexistra un *informou que*, o que nos di que o fenómeno do queísmo é xa antigo no idioma.

6. APÉNDICE

Na seguinte táboa pode verse a diacronía dalgúns dos esquemas sintácticos establecidos a partir do corpus do TILG:

Período	1837-1936 nº de eks.	1940-1979 nº de eks.	1980-1989 nº de eks.	1990-2002 nº de eks.
S-V-CD-CP	8	12	29	60
S-V-CD_{Dto}	8	11	21	48
S-V-CD-CPq	5	14	9	31
S-V-CP	1	4	11	32
S-V-CD-C(P)q_{Tma}	-	17	6	15
S-V-C(P)q_{Tma}	-	-	9	14
S-V-CI-CP	1	1	4	7
S-V-CI-CPq	1	1	-	4
S-V-CPq_{Tma}	-	-	4	3
S-V-CD_{Tma}	-	-	-	1
S-V-CI-C(P)q	-	-	3	2
S-V-CI_{Dto}	-	-	-	1
	24	60	96	217

Táboa 7. Diacronía de esquemas analizados de *informar* na acepción 2

REFERENCIAS BIBLIOGRÁFICAS

- Álvarez Blanco, Rosario / Xosé Xove (2002): *Gramática da lingua galega*. Vigo: Galaxia.
- Anaya Revuelta, Inmaculada (2001): "Sobre el uso de *informar que o informar de que* en español", *Verba* 48, 21-33.
- Busse, Winfried (coord.) (1994): *Dicionário sintáctico de verbos portugueses*. Coimbra: Almedina.
- Chacón Malvar, Rafael / Manuel Rodríguez Alonso (1992): *Diccionario crítico de dúbidas e erros da lingua galega*. Sada: Do Castro.
- DRAG = García González, C. / M. González González (dirs.) (1997): *Diccionario da Real Academia Galega*. A Coruña: Real Academia Galega / Galaxia / Xerais.
- Fernández Salgado, Benigno (dir.) (2004): *Diccionario Galaxia de usos e dificultades da lingua galega*. Vigo: Galaxia.
- Freixeiro Mato, Xosé Ramón (2000): *Gramática da lingua galega II. Morfosintaxe*. Vigo: A Nosa Terra.
- GDXL = Carballeira Anllo, Xosé M^a (coord.) (2000): *Gran Diccionario Xerais da Lingua*. Vigo: Xerais.
- DLPC = Academia das Ciéncias de Lisboa (2001): *Dicionário da lingua portuguesa contemporânea*, vol. II. Lisboa: Verbo / Academia das Ciéncias.
- Gómez Devís, Begoña (1997): "El queísmo: causas explicativas y actitudes sociolingüísticas", en Briz, Antonio et al. (eds.), *Pragmática y gramática del español hablado*. Zaragoza: Pórtico, 311-316.
- Gómez Torrego, Leonardo (1999): "La variación en las subordinadas sustantivas: dequeísmo y queísmo", en Ignacio Bosque / Violeta Demonte (dirs.), *Gramática descriptiva de la lengua española*, vol. III. Madrid: Espasa Calpe, 2105-2150.
- Morante Vallejo, Roser et al. (1999): "Los verbos de trayectoria", *Procesamiento del lenguaje natural* 23, 140-148.
- Pena Romay, Xosé Antonio (2004): "Alternancia en galego dos pronomes átonos de acusativo e dativo en verbos que rexen ámbalas dúas posibilidades", en Rosario Álvarez et al. (eds.), *A lingua galega: Historia e Actualidade*, vol. IV. Santiago de Compostela: Consello da Cultura Galega / Instituto da Lingua Galega, 129-137.
- RAE/AELE = Real Academia Española / Asociación de Academias de la Lengua española (2005): *Diccionario panhispánico de dudas*. Madrid: Santillana.
- Riveiro Costa, Xesús (2002): *Diccionario Cumio de construcións preposicionais*. Vigo: Do Cumio.
- Sanmartín Rei, Goretti (coord.) (2006): *Sobre a calidade da nosa lingua*. A Coruña: Universidade.
- Vilela, Mario (coord.) (1990): *Dicionário do português básico*. Porto: Asa.